

Tóch staat het 'smulbos' als een huis

Wie een nieuw woord introduceert, kan niet voorzien hoe het zich ontwikkelt. Zo zorgde het 'smulbos' dit voorjaar voor hilariteit en verwarring en eindigde in de nieuwe-woorden-toptien.

TAALVERNIEUWING

Thomas van Slobbe

Het gebeurt niet vaak dat je de geboorte van een woord van nabij mee kan maken. Afgelopen voorjaar overkwam het mij, toen ik het begrip 'smulbos' introduceerde.

'Smulbos' scoort dit jaar hoog in de toptien van nieuwe woorden. Maar de media gingen al gauw met de betekenis van het woord op de loop. Als een opstandige puber is dit woord de wereld ingetrokken. Een levende taal valt niet te sturen.

Binnen de natuurbescherming, waar ik als directeur van Stichting wAarde werkzaam ben, is het van groot belang dat we ons keer op keer blijven inzetten voor het 'opfrissen' van de waardering van mensen voor natuur. In een snel veranderende samenleving raken de beelden die men van natuur heeft, snel achterhaald. Ze worden gauw stoffig en oubollig. Een frisse blik is goud waard.

De introductie van nieuwe woorden

is een fantastisch middel om een nieuw inzicht of begrip in het bewustzijn van de samenleving te verankeren. Drie jaar geleden zijn wij hier bewust mee begonnen, toen wij ons inzetten voor de terugkeer van de bijna uitgestorven techniek van het vlechten van heggen, als alternatief voor het kille, levenloze prikkeldraad in weilanden. Het vlechten van heggen kende een rijke traditie in ons land, maar was sinds de Eerste Wereldoorlog in rap tempo in de vergetelheid geraakt. Er bestond geen goed woord voor. Van oudsher had men het soms over 'gevlochten heggen, hagen en houtwallen', soms over 'gelegde heggen' en soms over 'getuynde heggen'.

Met de introductie van het woord 'vlechtheg' kreeg meteen ook het begrip een plaats in onze samenleving. Veel mensen hebben inmiddels van dit woord gehoord – het is opgenomen in de Dikke van Dale – en de landschapselementen zijn ook steeds vaker op de velden terug te zien.

Een ander woord waar wij momenteel aan werken is 'struinrecht': het recht om gewoon door bossen en velden te struinen zonder dat verbodsbepalingen je aan alle kanten in je bewegingsvrijheid belemmeren.

De impact van het woord 'smulbos' is vele malen groter dan bovengenoemde voorbeelden. In de toptien van nieuwe Nederlandse woorden anno 2004 staat dit woord op de vierde plaats. Slechts de twee Vlaamse woorden – 'superministerraad' en 'megaministerraad' – en het door de SP geïntro-

Peuters scharrelen buiten het bospad.

FOTO EPA

duceerde 'fraudeland' scores hoger. Vanaf het moment, begin april, dat wij het begrip lanceerden, schroomden de media niet om het woord een geheel andere betekenis te geven. Waar het woord 'smulbos' oorspronkelijk stond voor „een bos waarin autochtonen en allochtonen traditionele lekkernijen als bessen, wilde paddestoelen en tamme kastanjes kunnen plukken” werd de betekenis al gauw omgebogen tot 'een bos louter voor allochtonen'.

De Telegraaf maakte op 6 april voor het eerst melding van het begrip. In het bewuste artikel werd correct weergegeven dat het gaat om „bossen om van te smullen, waarbij zowel allochtonen als autochtonen van harte welkom zijn”. Boven dit op zich dus juiste arti-

kel meende de redactie in vette letters te moeten zetten: 'Smulbos speciaal voor allochtonen'.

In de dagen die volgden stond de betreffende krant vol met ingezonden brieven en artikelen waarin wordt gefulmineerd tegen het feit dat er geen autochtonen in die bossen mogen komen. De toon was gezet. Interviews en ingezonden brieven van mijn kant waarin wij erop wezen dat het ons ging om een meer zintuiglijke beleving van de natuur voor alle Nederlanders, werden eenvoudig genegeerd. Ook de nadere toelichting van ons, dat wij weliswaar op de gedachte van 'smulbossen' waren gekomen tijdens gesprekken met diverse allochtonen, maar dat het concept overduidelijk

aansloot bij een rijke Nederlandse traditie van kastanjerapen en bessen plukken, werd achteloos terzijde geschoven.

Ziedaar de macht van de media en de grillige geboorte van een woord. Er ontstond een heuse mediahype, die overigens even snel weer wegtrok als hij was opgekomen. Toen de storm ging liggen was de nieuwe definitie van het woord een feit: het betrof een bos 'alleen voor allochtonen'. Zo komt het waarschijnlijk in de woordenboeken en zo wordt het door velen ook beoordeeld.

Men kan zich afvragen of ons gedachtegoed wel zoveel aandacht en impact had gehad als diverse media niet tot de spraakmakende inperking van het begrip 'smulbos' waren overgegaan. En terreinbeherende organisaties hadden natuurlijk best door dat onze inzet zich vooral richtte tegen de doorgeschoten regelnevelij waardoor men tegenwoordig in bijna geen enkel natuurgebied nog van het pad af mag of een plant of boom zelfs maar aan mag raken.

De meeste van deze organisaties erkennen inmiddels dat daarbij veel mensen nodeloos van de natuur worden vervreemd. Een organisatie als Staatsbosbeheer stelt ook steeds meer natuurgebieden helemaal open en plant langs bosranden zelfs lekkere bessen aan. Het concept van een 'lekker landschap' staat als een huis.

Drs. Thomas van Slobbe is algemeen directeur van Stichting wAarde.